

Менеджмент

УДК: 336.6

DOI <https://doi.org/10.5281/zenodo.15420926>

Капіталізація суб'єктів господарювання регіонів: стратегічний вектор

Топалова Ірина Анатоліївна

к.е.н., доц., доцент кафедри

управління бізнесом МАУП,

ORCID: <https://orcid.org/0000-0001-7845-6612>

Прийнято: 18.04.2025 | Опубліковано: 29.04.2025

Анотація. Процес капіталізації суб'єктів господарювання є доволі важливим фактором післявоєнного відновлення країни. Відбувається трансграничне та міжрегіональне переміщення капіталу, нестабільність фінансових ринків та багатьох традиційних фінансових інструментів, нарощується нестабільність глобальних процесів в світі.

Мета дослідження. Метою даної статті є визначення категорії «капіталізація» та формування стратегій капіталізації суб'єктів господарювання в регіоні. Дана мета дозволила сформулювати наступні завдання: здійснити контент-аналіз поняття «капіталізація»; дослідити прояв капіталізації на різних рівнях управління; вдосконалити понятійно-категоріальний апарат економічної науки; запропонувати стратегії капіталізації суб'єктів господарювання регіону.

Методи. Дане дослідження виконувалось на основі загально прийнятих наукових методів, а саме: системний підхід, відтворювальний підхід, факторний аналіз, теоретико-методологічний аналіз. Крім того,

використовувались наукові статті, публікації, статистичні дані та прогностичний метод дослідження.

Результати. Здійснено контент-аналіз поняття «капіталізація» за різними науковими підходами. Досліджено прояв капіталізації на різних рівнях управління. Вдосконалено понятійно-категоріальний апарат економічної науки шляхом введення понять «капіталізація» та «капіталізація суб'єктів господарювання регіону», які, на відміну від інших, базуються на акумуляції ресурсного потенціалу суб'єктів регіонального господарства. Запропоновано стратегії капіталізації суб'єктів господарювання регіону на основі встановлення їх різновидів, механізму здійснення, вигод та ризиків від впровадження.

Висновки. Підвищення рівня капіталізації активів суб'єктів господарювання регіонів відбувається завдяки таким факторам: підвищення специфікації та розподілу прав власності між власниками та споживачами ресурсів; підвищення ефективності та формування ресурсів; оновлення виробничих фондів; розвиток нових видів ресурсів у процес відтворення (в т.ч. знанневих, інформаційних, інфраструктурних, цифрових, інноваційних, технологічних тощо).

Ключові слова: регіон, капіталізація, суб'єкти господарювання, відновлення, відтворення, ресурсний потенціал.

Capitalization of regional economic entities: strategic vector

Topalova Iryna

PhD Economics, associate professor,
associate professor of the department of
business management, IAPM,

ORCID: <https://orcid.org/0000-0001-7845-6612>

Abstract. *The process of capitalization of business entities is a rather important factor in the country's post-war recovery. There is cross-border and interregional capital movement, instability of financial markets and many traditional financial instruments, and increasing instability of global processes in the world. The concept of the development of the capitalization process is seen in the system of economic relations, where the subjects of the regional economy are the following market agents: representatives of business circles and regions as subjects of economic relations. Thus, there is an increase in the region's economic assets, which subsequently participate in global exchange processes and the reproduction of the gross regional product. This affects the region's investment attractiveness and the effective functioning of its business entities.*

Aim and tasks. *The purpose of this article is to define the category of «capitalization» and form capitalization strategies for business entities in the region. This goal allowed us to formulate the following tasks: to carry out a content analysis of the concept of «capitalization»; to investigate the manifestation of capitalization at different levels of management; to improve the conceptual and categorical apparatus of economic science; to propose strategies for capitalization of business entities in the region.*

Materials and methods. *This study was carried out on the basis of generally accepted scientific methods, namely: systems approach, reproducible approach, factor analysis, theoretical and methodological analysis. In addition, scientific articles, publications, statistical data and a predictive research method were used.*

Research results. *A content analysis of the concept of «capitalization» was carried out using various scientific approaches. The manifestation of capitalization at different levels of management was studied. The conceptual and categorical apparatus of economic science has been improved by introducing the concepts of «capitalization» and «capitalization of regional economic entities», which, unlike others, are based on the accumulation of the resource potential of regional economic entities. Strategies for*

capitalization of business entities in the region are proposed based on establishing their types, implementation mechanism, benefits and risks of implementation.

Conclusions. *The increase in the level of capitalization of assets of business entities in the regions is due to the following factors: an increase in the specification and distribution of property rights between owners and consumers of resources; increasing efficiency and resource formation; updating production assets; developing new types of resources in the reproduction process (including knowledge, information, infrastructure, digital, innovative, technological, etc.)*

Keywords: *region, capitalization, business entities, restoration, reproduction, resource potential.*

Постановка проблеми. Процес капіталізації та його подальший розвиток за усіма рівнями національної економіки є доволі важливим фактором відновлення країни. Обумовлюється це тим, що глобалізація, світові та європейські тенденції, структурна перебудова господарських систем країн та регіонів, технологічні зміни диктують нові умови щодо світового фінансового ринку. Відбувається трансграничне та міжрегіональне переміщення капіталу, нестабільність фінансових ринків та багатьох традиційних фінансових інструментів, нарощується нестабільність глобальних процесів в світі. Особливого значення при цьому набуває регіональне господарство, оскільки концепція розвитку процесу капіталізації вбачається у системі економічних відносин, де суб'єктами виступають ринкові агенти - представники бізнесових кіл. Регіони також виступають суб'єктами процесу капіталізації. Завдяки такому підходу, відбувається зростання економічних активів регіону, які приймають участь у глобальних процесах обміну та відтворення валового регіонального продукту. Це впливає на інвестиційну привабливість регіону та його суб'єктів господарювання, що, у свою чергу, призводить до розвитку процесу капіталізації.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Багато авторів досліджують питання процесу капіталізації та шляхи її прирощення, а саме: Брюховецька Н. [1], Буркинський Б. [2], Буханець В. [3], Вахович І. [5], Геєць В. [4], Горячук В. [2], Гриценко А.А. [4], Івашковська І. [6], Кухарська Н. [15], Лайко О. [9], Мельник О., Назаренко Ю. [7], Рудель Л. [8], Турило А. [10], Хумарова Н. [11], Шевчук Н. [13], Шлафман Н. [9], Хотинська Г. [12] тощо.

Виділення невирішених раніше частин загальної проблеми. Однак, не достатньо повно досліджені питання планування нарощення капіталізації суб'єктами господарювання регіонів. Автором удосконалено питання капіталізації суб'єктів господарювання на різних рівнях управління із поглибленням на регіональний розріз на основі стратегічного бачення.

Формулювання цілей статті (постановка завдання). Метою статті є визначення категорії «капіталізація» та формування стратегій капіталізації суб'єктів господарювання в регіоні.

Дана мета дозволила сформулювати наступні *завдання*:

- здійснити контент-аналіз поняття «капіталізація» за різними науковими підходами;
- дослідити прояв капіталізації на різних рівнях управління;
- вдосконалити понятійно-категоріальний апарат економічної науки шляхом введення понять «капіталізація» та «капіталізація суб'єктів господарювання регіону»;
- запропонувати стратегії капіталізації суб'єктів господарювання регіону на основі різновиди стратегії, механізму її здійснення, вигод та ризиків від впровадження.

Виклад основного матеріалу дослідження. Сучасні дослідження демонструють неоднорідність думок вчених у визначенні категорії «капіталізації». Тому, вважаємо за необхідне здійснити контент-аналіз поняття «капіталізація» за різними підходами, що наведено у табл. 1.

Таблиця 1

Контент-аналіз поняття «капіталізація» за різними науковими підходами*

Автори	Підхід	Визначення
Гриценко А. [4]	Ресурсний (перетворення ресурсів на потоки цінності)	Процес перетворення ресурсних потоків на вартість або капітал, що приносять додану вартість
Шевчук Н. [13]		Перетворення ресурсів на додану вартість на основі вартісно-орієнтованого управління та ресурсної теорії
Турило А. [10]		Ресурси (природні, людські, капітальні) як засоби виробництва
Букринський Б., Горячук В. [2]	Системно- комплексний (врахування економічних і соціальних аспектів)	Система як сукупність елементів, які формуються завдяки системам нижчого порядку
Шлафман Н., Лайко О. [9]		Приховані активи, в склад яких входить орендований основний капітал, людський капітал, клієнтський капітал, процесний та інноваційний капітал
Хмарова Н., Лайко О. [11]		Обсяг та структура капіталу підприємства
Брюховецька Н. [1]	Виробничий (наращення процесу виробництва продукції/послуг)	Використання доданої вартості або її частини для масштабування діяльності (процесу виробництва, приросту прибутку, розвитку, рух капіталу) у контексті зростання вартості
Рудель Л. [8]	Вартісний (підвищення вартості суб'єкта господарювання із подальшим зростанням)	Оцінка вартості активів бізнесу через дохід від виробничої діяльності
Горячук В., Назаренко Ю. [7]		Вартість, що створює додану вартість, яка, у свою чергу, дорівнює доданій вартості підприємства
Буханець В. [3]	Результативний (оцінювання активів або вартості бізнесу)	Результативний напрям суб'єкту господарювання у часі
Івашковська І. [6]		Грошовий вимір суб'єкту господарювання, якій вимірюється у одиницю часу
Хотинська Г. [12]	Інтелектуальний (підвищення компетенцій)	Нематеріальні форми діяльності суб'єкта господарювання (імідж, торгова марка, об'єкт інтелектуальної власності, технології)

* Узагальнено автором на основі [1-4, 6-13]

Множинність підходів, які зазначено у даній таблиці, символізує багатогранність даної економічної категорії.

Можна зазначити, що частіше всього автори розглядають капіталізацію з двох сторін, а саме: як процес перетворення прибутку у капітал та як оцінку вартості активів за доходами.

Отже, слід зазначити, що у даному дослідженні, ми будемо розуміти під *капіталізацією* – залучення в обіг прибутку від основної діяльності суб'єкта господарювання регіону та його можливості у вигляді залучення різних видів ресурсів задля отримання максимального доходу.

Капіталізація дозволяє уявити вартість бізнесу, вартість активів компанії, фінансову стабільність бізнесу з урахуванням його галузі та конкурентного середовища. Вона представляє собою збільшення капіталу, аналізатор зміни стану бізнесу, цілеспрямоване створення вартості бізнесу, процес нарощення та масштабування бізнесу за допомогою прибутку, процес управління бізнесом. Сучасні вчені, демонструють прояв капіталізації за такими рівнями управління: мікро-, мезо-, макро. Розглянемо це у табл. 2.

Таблиця 2

Прояв капіталізації на різних рівнях управління*

Рівні управління	Суб'єкт	Різновид капіталізації
Мікрорівень – суб'єкт господарювання	суб'єкт господарювання	Процес збільшення капіталу шляхом реінвестування прибутків або залучення додаткових інвестицій
	домогосподарство	Накопичення активів та ресурсів, що дозволяє підвищити фінансову стабільність та забезпечити майбутні потреби через заощадження і інвестиції
	фізична особа	Накопичення активів та створення статків інвестицій, заощадження та прибуток, що сприяє фінансовій стабільності та зростанню добробуту
Мезорівень – регіонально-секторальний	ринок	Загальна вартість активів (компаній) на фондовому ринку, визначена шляхом множення кількості акцій на їхню ринкову ціну, що відображає економічну активність та довіру інвесторів
	регіон	Процес оцінки та визначення вартості активів, що знаходяться в певному регіоні. Це може включати важливі об'єкти, інфраструктуру, господарську діяльність. Допомогає визначити становище та потенціал розвитку регіону

Макрорівень – країна	країна	Процес оцінки ринкової вартості всіх фінансових активів в країні. Це може включати акції, облігації, нерухомість та інші види майна. Капіталізація допомагає визначити економічну потужність країни та її потенціал для інвестицій
-------------------------	--------	--

* Узагальнено автором на основі [5, 9, 11, 14]

Як вже зазначалось вище, суб'єкти господарювання регіону забезпечують процес капіталізації завдяки здійсненню господарства на території регіону. Це є особливо важливим у сучасному питанні вирішення передачі освоєння рідкоземельних металів та інших корисних копалин. Тобто, створюється можливість появи нових активів, підвищення вартості капіталу регіонів країни за рахунок перетворення земельних активів у капітал. Це відбувається також за рахунок підвищення компетенцій трудового капіталу та інтелектуального капіталу. Особлива роль у цих питаннях відведена також ринковій інфраструктурі регіону, завдяки якій відбувається функціонування ринкових механізмів та їх вплив на рентабельність суб'єктів господарювання.

Капіталізація суб'єктів господарювання регіону – це прирощення вартості активів шляхом процесу відтворення складових регіонального соціально-економічного потенціалу [14].

Формування стратегій капіталізації суб'єктів підприємництва набуває великого значення. Так, сучасні дослідники визначають наступні стратегічні орієнтири капіталізації економіки регіону [5]:

- збереження та підвищення рівня капіталізації економіки регіону;
- посилення інвестиційного напрямку розвитку;
- постійне нарощення капіталу регіону;
- реструктуризація економіки регіону;
- посилення інноваційної складової;
- формування та ефективне використання капіталу;
- пошук нових джерел капіталу.

Дії при пошуку стратегії бізнесу, дозволяють акумулювати кошти для зростання або поширення бізнесу, досягати бізнес цілей у перспективі та бути конкурентоспроможними як на регіональних ринках, так і загальнонаціональних.

До стратегій капіталізації слід віднести: фінансування акціонерного капіталу, боргове фінансування, нерозподілений прибуток, продаж активів, краудфандинг (табл. 3).

Таблиця 3

Стратегії капіталізації та їх обґрунтування*

Різновид стратегії	Опис стратегії	Механізм здійснення	Вигоди	Ризики
Фінансування акціонерного капіталу	Продаж акцій компанії інвесторам в обмін на капітал	Відбувається шляхом приватного або публічного розміщення акцій	Ефективний спосіб залучення капіталу без заборгованості	Можлива відмова від частини власності
Боргове фінансування	Позика грошей у кредитних установ	Погашення суми позики протягом зазначеного періоду (за умовами кредитора)	Дозволяє зберегти володіння власним бізнесом	Виникають ризики не виплати за позикою
Нерозподілений прибуток	Реінвестування прибутку у бізнес замість розподілу його між співвласниками (акціонерами)	Інвестори конвертують свій борг в капітал	Забезпечує можливість залучення капіталу. Відсутність додаткових боргів або розмивання власності	Повернення капіталу на ранніх стадіях розвитку бізнесу
Продаж активів	Продаж непрофільних активів або неефективних підрозділів	Отримання капіталу задля фінансування основного бізнесу або можливостей майбутнього зростання	Швидке розширення та масштабування бізнесу, залучення капіталу	Скорочення контролю над бізнесом

Краудфандинг	Залучення капіталу від великої кількості осіб	Здійснення залучення осіб (суб'єктів, учасників) через он-лайн платформи	Вагомий варіант для представників малого бізнесу щодо залучення невеликої суми капіталу	Значний обсяг маркетингових та рекламних витрат
--------------	---	--	---	---

* Розроблено автором на основі

У таблиці 3 наведено деякі з варіантів стратегій капіталізації для представників суб'єктів господарювання регіону.

Усі підприємці повинні враховувати свої можливості та обирати стратегію, яка більш відповідає встановленим бізнес-цілям та фінансовому стану суб'єктів. Це дозволить більш ретельно спланувати успіх у довгостроковій перспективі.

Висновки і подальші перспективи в цьому напрямку. Важливими постають питання підвищення рівня капіталізації бізнесу та активів суб'єктів господарювання регіонів. Вплив на дану ситуацію здійснюють такі фактори: підвищення специфікації та розподілу прав власності між власниками та споживачами ресурсів; підвищення ефективності та формування ресурсів; оновлення виробничих фондів; розвиток нових видів ресурсів у процес відтворення (в т.ч. знансєвих, інформаційних, інфраструктурних, цифрових, інноваційних, технологічних тощо). Встановлення сталих взаємозв'язків між суб'єктами господарювання регіону та ресурсними потоками посилюють соціально-економічний розвиток регіонів у повоєнний період, процеси відтворення та підвищення конкурентоспроможності регіонів на європейській та світовій арені.

Список використаних джерел

1. Брюховецька Н.Ю. Підходи до визначення капіталізації підприємства. Наукові праці ДонНТУ. Економіка, 2007. № 1 (31). С. 224-229.

2. Буркинський Б.В., Горячук В.Ф. Капіталізація економіки регіонів України: монографія. НАН України, Ін-т пробл. ринку та екон.-екол. дослідж. Одеса: ІПРЕЕД НАНУ, 2014. 293 с.
3. Буханець В.В. Дослідження сучасних методологічних підходів до оцінювання капіталізації промислових підприємств. Стратегія економічного розвитку України, 2015. № 37. С. 136-147.
4. Капіталізація економіки України. За ред. акад. НАН України В.М. Гейця, д-ра екон. наук А.А. Гриценка. К.: Ін-т екон. та прогнозув., 2007. 220 с.
5. Вахович І.М., Камінська І.М., Мишко О.А., Камінська Д.В. Капіталізація на мікро- і мезорівнях: взаємообумовленість, проблеми, методи підвищення. Економічні науки, 2018. Вип. 15. С. 29-39.
6. Івашковська І.В. Моделювання вартості компанії. Д.: 2016. 432 с.
7. Горячук В.Ф., Назаренко Ю.А. Поняття «прихований капітал» в контексті капіталізації підприємства. Теорія та практика державного управління: зб. наук. праць. Х., 2017. Вип. 4 (59). С. 71-76.
8. Рудель Л.П. Місце капіталізації промислових підприємств в системі стратегічного управління соціально-економічним розвитком. Регіональна економіка, 2009. № 26 (164). С. 127-130.
9. Шлафман Н.Л., Лайко О.І. Стан та тенденції капіталізації підприємств України за видами економічної діяльності. Економіка: реалії часу. Науковий журнал. 2020. № 6 (52). С. 95-101.
10. Турило А.А. Теоретико-методологічні засади визначення сутності і оцінки капіталізації підприємства. Теоретичні і практичні аспекти економіки та інтелектуальної власності, 2013. Вип. 1. Т. 2. С. 159-162.
11. Хмарова Н.І., Лайко О.І. Теоретичні засади управління капіталізацією підприємства. Економіка: реалії часу, 2020. № 3 (49). С. 61-68.
12. Хотинська Г.І., Гальцева Г.І. Теорія і практика капіталізації, 2005. № 9. С. 2-5.

13. Шевчук Н.В., Гибало М.В., Денищук Л.В. Фінансові фундаментально-вартісні аспекти результативності управління капіталом підприємства. Стратегія економічного розвитку України, 2019. № 45. С. 116-125.

14. Топалова І.А. Формування і розвиток ресурсного потенціалу соціально-економічної системи регіону. Одеса: ДУ «ІРЕЕД НАНУ», 2024. 464 с.

15. Кухарська Н.О. Розвиток ринків чинників виробництва як механізм підвищення капіталізації регіонів України. Актуальні проблеми економіки, 2014. № 9. С. 248-256.